

Date: 13th January-2025

DAVLAT TILINING ISH YURITISH JARAYONIDAGI AHAMIYATI VA UNI
RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI

Bobojonova Dilnoza Oxunjonovna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Davlat tili — mamlakatda rasmiy hujjatlar va ish yuritish jarayonida foydalaniladigan asosiy tildir. Har bir davlatda til nafaqat milliy identifikatsiyani belgilovchi omil, balki davlat boshqaruvi, ta'lim, huquqiy tizim va iqtisodiy sohalarda samarali aloqani ta'minlovchi muhim vositadir. O'zbekiston Respublikasida ham davlat tili sifatida o'zbek tili qabul qilinib, uning ish yuritish jarayonlaridagi o'rni kundan-kunga ortmoqda. Ushbu maqolada o'zbek tilining ish yuritishdagi ahamiyati va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: davlat tili, ish yuritish, o'zbek tili, til siyosati, huquqiy tillar, til rivojlanishi, tilga munosabat

Kirish

O'zbekiston Respublikasi o'zining mustaqillikka erishishi bilan tilni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. 1991-yil 21-oktabrda "O'zbekiston Respublikasining Davlat tili haqida"gi qonun qabul qilindi. Bu qonun o'zbek tilining davlat tili sifatidagi maqomini mustahkamladi va uni barcha sohalarda, jumladan, ish yuritishda keng qo'llashni ta'minladi. Davlat tilining ish yuritish jarayonidagi o'rni beqiyosdir, chunki til davlat idoralari, davlat va fuqarolar o'rtasidagi aloqalarni tartibga solishda, qonunlarni to'g'ri tushunish va bajarishda, shuningdek, ta'lim va madaniyatni rivojlantirishda muhim vositadir. Shu bilan birga, davlat tilining rivojlanishi nafaqat til siyosati, balki mamlakatning madaniy, iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi uchun ham zarurdir.

Asosiy qism

1. Davlat tilining ish yuritish jarayonidagi ahamiyati

Davlat tili, avvalo, qonunlar va normativ hujjatlarning aniq va tushunarli bo'lishini ta'minlaydi. Davlat organlari va fuqarolar o'rtasidagi huquqiy aloqalar samarali va adolatli bo'lishi uchun, barcha ishlar davlat tilida olib borilishi kerak. Bu, o'z navbatida, fuqarolarning huquqlari va erkinliklarini himoya qilish, shuningdek, davlat boshqaruvining shaffofligini ta'minlash uchun zarurdir.

O'zbek tili davlat tilida olib boriladigan ish yuritish jarayonida tizimli va izchil qo'llanilishi, huquqiy so'zlashuvning aniq va to'liq bo'lishi uchun muhimdir. O'zbek tili orqali xalq bilan davlat organlari o'rtasidagi munosabatlar aniq va tushunarli bo'ladi, bu esa huquqni muhofaza qilish tizimining samarali ishlashiga hissa qo'shadi.

2. Davlat tilini rivojlantirish yo'nalishlari

Davlat tilining ish yuritish jarayonidagi o'rnini yanada mustahkamlash va uning rivojlanishini ta'minlash uchun bir qancha yo'nalishlarni ko'rib chiqish zarur:

o O'zbek tilining normativ-huquqiy bazasini kuchaytirish

Davlat tili sifatida o'zbek tilining to'liq amalga oshirilishini ta'minlash uchun normativ-

Date: 13th January-2025

huquqiy hujjatlar, jumladan, qonunlar va qarorlar ishlab chiqilishi zarur. Bu hujjatlar o'zbek tilida rasmiy ish yuritishni kafolatlaydi va davlat idoralarining faoliyatini tartibga soladi.

o **O'qitish va malaka oshirish tizimini rivojlantirish**

Davlat idoralari xodimlariga o'zbek tilini mukammal o'rganish, huquqiy tilni tushunish va ishlatishda ko'maklashish muhimdir. O'zbek tili bo'yicha maxsus kurslar, seminarlar va treninglar tashkil etilishi kerak. Bu orqali davlat xizmatchilarining tilni to'g'ri va samarali ishlatish ko'nikmalarini oshirish mumkin.

o **Texnologik yordam va elektron resurslar**

Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'zbek tilini rivojlantirishda yangi imkoniyatlar mavjud. Masalan, avtomatik tarjimonlar, elektron lug'atlar va boshqa internet-resurslar yaratish orqali tilni ishlatishning qulayliklarini oshirish mumkin. Bu, ayniqsa, davlat idoralarida ish yuritishda tilni samarali qo'llashni ta'minlaydi.

o **Madaniy va ta'limiy tashabbuslar**

O'zbek tilini rivojlantirishda madaniy va ta'limiy dasturlarni amalga oshirish juda muhimdir. Maktablar, oliy o'quv yurtlari va boshqa ta'lim muassasalarida o'zbek tilida sifatli ta'lim berish, tilni keng qo'llashni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, madaniyat sohasida o'zbek tilini rivojlantirish, uning adabiyoti, san'ati va ilm-fanida keng ishlatilishini ta'minlaydi.

3. **Mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari**

Davlat tilining ish yuritishdagi o'rni to'liq amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, ba'zi muammolar hali ham mavjud. Ko'plab davlat idoralari va tashkilotlarida o'zbek tili keng qo'llanilsa-da, ba'zi hududlarda rus tili yoki boshqa tillar ham ishlatilmoqda. Bu, o'z navbatida, tilning notolg'ri ishlatilishi va normativ-huquqiy hujjatlarning tushunarsiz bo'lishiga olib kelishi mumkin.

Shu sababli, o'zbek tilining ish yuritishda keng va to'liq qo'llanishini ta'minlash uchun davlat tilining barcha sohalarda bir xil asosda ishlatilishini qat'iy belgilovchi qonunlar va tartiblar ishlab chiqilishi kerak. Shuningdek, davlat xizmatchilari va fuqarolarga o'zbek tilini mukammal o'rganish imkoniyatlarini yaratish zarur.

Xulosa

Davlat tili — davlatning samarali ish yuritish jarayonining asosiy vositasi. O'zbek tili mamlakatda rasmiy til sifatida qabul qilingan bo'lsa-da, uning ish yuritish jarayonlarida to'liq va izchil qo'llanilishini ta'minlash uchun tizimli sa'y-harakatlar zarur. Davlat tili sohasidagi normativ-huquqiy bazani mustahkamlash, o'zbek tilini o'rgatish va rivojlantirish bo'yicha ko'plab tashabbuslarni amalga oshirish lozim. Bu yo'nalishlarda amalga oshirilgan chora-tadbirlar mamlakatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda ijobiy o'zgarishlarga olib kelishi va tilni rivojlantirishga xizmat qilishi shubhasizdir.

ADABIYOTLAR:

1. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING “DEVONU LUGOTIT TURK” DAGI SHAKLINI HAM, MAZMUNINI HAM SAQLAGAN IDIOMALAR TAHLILI.

Date: 13th January-2025

2. Oxunjonovna, B. D. (2024). BOZCHILIK ASOSIDA SHAKLLANGAN O 'ZBEK XALQ MAQOLLARINING TAHLILI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(1), 122-125.
3. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ELEKTRON ISH YURITISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 235-240.
4. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 229-234.
5. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUJJATLAR BILAN ISHLASHDA O 'ZBEK TILI ME'YORLARINI QO 'LLASHNING DOLZARBLIGI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 247-252.
6. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUJJATLARNI DAVLAT TILIDA YOZISHDA TERMINOLOGIYA VA UNING STANDARTLASHUVI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 1-7.
7. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O 'ZBEKISTONGA MOSLASHUVI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 241-246
- ['ZBEK TILIDA ISH YURITISHNING YANGI TEXNOLOGIK IMKONIYATLARI](#)
BD Oxunjonovna - Problems and solutions at the stage of innovative ..., 2024
8. Oxunjonovna, B. D. (2024). O 'ZBEK TILINING RASMIY ISH YURITISH TILIGA AYLANISH TARIXI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 32-37.
9. Bobojonova, D. (2023). ANALYSIS OF IDIOMS THAT PRESERVE BOTH FORM AND CONTENT IN MAHMUD KASHGARI'S" DEVONU LUGOTIT TURK". *Modern Science and Research*, 2(9), 64-67.
10. Bobojonova, D. (2023). THE IMPORTANCE OF UZBEK FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 2(10), 670-675.
11. Bobojonova, D. (2023). MAHMOUD QOSHGARI'S" DEVONU LEXICOTIT TURK" AND ITS PLACE IN LINGUISTICS. *Modern Science and Research*, 2(10), 538-540.
12. Oxunjonovna, B. D. (2022). O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA LISSONIY INTERFERENSIYANING KO'RINISHLARI. *PEDAGOGS jurnali*, 14(1), 22-25.
13. Okhunjonovna, B. D. (2023). A Proverb is a Product of Folk Wisdom. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(9), 333-338.
14. Bobojonova, D. (2023). MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IS AN IMPORTANT SCIENTIFIC HERITAGE. *Modern Science and Research*, 2(12), 742-748.
15. Bobojonova, D. (2024). TYPES OF OCCUPATIONS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE (within the profession of blacksmithing). *Modern Science and Research*, 3(2), 739-746.
16. Bobojonova, D. (2023). THE ROLE OF MAHMUD KASHGARI'S WORK" DEVONU LUG'OTIT TURK" IN THE DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE. *Modern Science and Research*, 2(4), 568-5672.

Date: 13th January-2025

17. khunjonovna, B. D. (2024). Comparative Analysis of Proverbs in "Devonu Lug'Otit Turk" and Currently Available. *Journal of Higher Education and Academic Advancement*, 1(2), 194-198.
18. Bobojonova, D. (2024). MANIFESTATION OF LEXEMES RELATED TO THE PROFESSION OF BLACKSMITHING IN FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 3(1), 687-693.
19. Okhunjonovna, B. D. (2024). Analysis of Folk Proverbs Based on Medicine. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 125-131.
20. Oxunjonovna, B. D., & Sadriddinova, F. N. (2024, December). ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLIL MUAMMOLARI. In *Uz Conferences* (Vol. 2, No. 4, pp. 41-44).
21. Бободжоновна, Д. (2024). IT IS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE ANALYSIS OF PROVERBS OF THE MUSICAL PROFESSION. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 402-413.
22. Oxunjonovna, B. D. (2024). "SIPOHI", "JANGCHI" LEKSEMALARI HAMDA "SAVDOGAR", "SAYYOH" LEKSEMALARI ASOSIDA SHAKLLANGAN XALQ MAQOLLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(4), 331-338.
23. Oxunjonovna, B. D. (2024). OZBEK XALQI TURMUSHI BILAN BOGLIQ KASB-KOR TURLARI (Temirchilik kasb-hunari doirasida).
24. Oxunjonovna, B. D. (2024). TEMIRCHILIK KASB-HUNARIGA OID LEKSEMALARINING XALQ MAQOLLARIDA NAMOYON BO'LISHI.
25. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING «DEVONU LUG'OTIT TURK» ASARI-ILMIY AHAMIYATLI ME'ROS.
26. Oxunjonovna, B. D. (2023). O'ZBEK XALQ MAQOLLARINING AHAMIYATI.
27. Oxunjonovna, B. D. (2024). RESPUBLIKAMIZDA DAVLAT TILI SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHNING AMALIY TAJRIBALARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 44-49.
28. Oxunjonovna, B. D. (2024). ISH YURITISHDA TIL MADANIYATI VA SO 'ZLASHUV ODOBINING AHAMIYATI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 8-13.
29. Oxunjonovna, B. D. (2024). RASMIY USLUBDA O 'ZBEK TILI: HUJJAT TURLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 38-43.
30. Olmos, A. (2003, September). A temperature compensated fully trimmable on-chip IC oscillator. In *16th Symposium on Integrated Circuits and Systems Design, 2003. SBCCI 2003. Proceedings*. (pp. 181-186). IEEE.
31. Avezov, O. R. Ekstrennaya psixologicheskaya pomosh v ekstremalnih situatsiyax. *Vestnik integrativnoy psixologii*, 4, 34-37.
32. Ravshanovich, A. O. (2023). Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies.
33. Avezov, O. R. Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies. *American journal of social and humanitarian research*, 3, 546-550.

Date: 13th January-2025

34. AVEZOV, O. EKSTREMAL VAZIYATLARDA OILAGA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISH AMALIYOTI. *EDAGOGIK AHORAT*, 145.
35. Avezov, O. R. *Mental Status and Behavioral Reactions in Emergencies and Extreme Emergencies AMERISAN JOURNAL OF SOSIAL AND HUMANITARIAN RESEARSH*. ISSN: 2690-9626 Vol. 3, No 1, 2022.
36. Ravshanovich, A. O. (2024). XORIJ PSIXOLOGIYASIDA MARGINALLIK TUSHUNCHASI VA UNING EVOLYUTSIYASI. *PEDAGOG*, 7(1), 205-213.
37. Avezov, O. R., & Ubaydullayeva, N. F. (2022). Logotherapy: how psychotherapy helps a person to find meaning in life. *Science and Education*, 3(4), 747-752.
38. Ravshanovich, A. O. (2024). PSIXOLOGIK XIZMATNING ASOSIY YO 'NALISHLARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(28), 18-22.
39. Ravshanovich, A. O. (2024). PSIXOLOGIK XIZMAT KORSATISH PREDMETI, MAQSADI VA VAZIFALARI. *MASTERS*, 2(1), 52-55.
40. Avezov, O. R. Ekstremal vaziyatlarda shaxsning stressli holati va xulq-atvor reaksiyalari. *Psixologiya*, 3, 94-98.
41. Avezov, O. R. Ekstremal va favqulotda vaziyatlar to 'g 'risida zamonaviy tushunchalar. *Pedagogik mahorat*, 4, 106-109.
42. Abdurashidova, G. (2024). O'QUVCHILARDA DESTRUKTIV XULQ KO'RINISHLARINING PAYDO BO'LISHI VA UNING OLDINI OLISH CHORALARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 651-659.
43. Abdurashidova, G. (2024, May). O 'smirlarda destruktiv xulq ko 'rishlari shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 4, pp. 5-7).
44. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
45. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.
46. Ikromova, S. A. (2024). JINSIY PSIXOLOGIYA: ERKAK VA AYOL PSIXOLOGIYASI FARQLARI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 277-282.
47. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIYADA ETIKA VA QONUNLAR: PSIXOLOGNING JAVOGBARLIGI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 265-270.
48. Ikromova, S. A. (2024). YOSHLAR VA PSIXOLOGIK KRIZISLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 283-288.
49. Ikromova, S. A. (2024). FREUD VA UNING PSIXOLOGIYA ILMIGA QO 'SHGAN HISSASI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 319-322.
50. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIIY PSIXOLOGIYA: GURUHLAR VA IJTIMOIIY TA 'SIRLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 271-276.

Date: 13th January-2025

51. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIIY PSIXOLOGIYANING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 2(1), 193-196.
52. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA O 'QITISHDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINING ROLI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 108-113.
53. Akbarovna, I. S. (2024). BOLALARNING O 'QISH VA YOZISH KO 'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI USULLARI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 120-125.
54. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA O 'YINLAR ORQALI O 'QITISH: AFZALLIKLAR VA USULLAR. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 126-131.
55. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVNING AHAMIYATI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 114-119.
56. Akbarovna, I. S. (2024). STRESS, DEPRESSIYA VA BOSHQA RUHIY HOLATLARNING PSIXOLOGIYADAGI O'RNI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 7-13.
57. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ULARNING AHAMIYATI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 14-19.
58. Akbarovna, I. S. (2024). QAYTA ISHLASH JARAYONI, XOTIRA, FIKRLASH VA MUAMMONI HAL QILISH. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 32-37.
59. Akbarovna, I. S. (2024). IJTIMOIIY MUNOSABATLAR, GURUH DINAMIKASI VA INSONLARNING IJTIMOIIY DAVRANISHLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 26-31.
60. Akbarovna, I. S. (2024). EMOTSIYALARNI TANISH, IFODALASH VA BOSHQARISH USULLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 20-25.
61. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.

